

tremendum et fascinosum w jednym dziele o wielu aktach. Książkę polecam szczególnie miłośnikom *Apokalipsy*, którzy pragną spojrzeć na nią nie tyle z perspektywy ściśle naukowej,

ile audiowizualnej. To nowe spojrzenie z pewnością będzie przyjęte także przez miłośników filmu, gdyż dotrą do przesłania *Apokalipsy* od jej strony jej „filmowej” formy.

Ks. Bogdan Zbroja

Elena Bosetti e Angelo Cocacrai, *Apokalypsis, Percorsi nell'Apocalisse in onore di Ugo Vanni*, Assisi 2005, stron 879

Dzieło, które bierzemy do ręki, to swoiste kompendium najnowszych danych o *Apokalipsie św. Jana*. Elena Bosetti i Angelo Cocacrai zaprosili znanych biblistów do współpracy nad dziełem poświęconym wielkiemu mistrzowi *Apokalipsy* – profesorowi rzymskiego Biblicum – Ugo Vannie-mu. Książka zawiera bardzo cenne myśli ponad 35 znawców Pisma Świętego, takich jak choćby: Suarez Guerra z Hiszpanii, Eugenio Corsini z Turynu czy Albert Vanhoye z Rzymu. Już pierwsze zdanie książki wskazuje na cel jej powstania, którym jest hołd dla ojca i mistrza *Apokalipsy* – Ugo Vanniego, który poświęcił jej swoje naukowe badania. Wspomina o tym we wstępie wielki profesor Biblicum – kard. Carlo Maria Martini.

Książka podzielona jest na trzy części, z których każda wprowadza w odpowiedni zakres wiedzy o *Objawieniu św. Jana*. Poszczególne tematy opraco-

wane są profesjonalnie przez zaproszonych biblistów. Pierwszy rozdział traktuje o środowisku powstania *Apokalipsy*, opisując horyzonty kulturalne epoki, relacje do źródłowych tekstów judaizmu wraz z konfrontacją ze światem helleńsko-rzymskim. Dzieło św. Jana skupia się na zasadniczych tematach biblijnych, takich jak: świątynia, obecność Boga oraz Jego tajemnice. Niektórzy z komentatorów mówią także o relacjach do tradycji pawłowej, *Pierwszego Listu św. Piotra* czy też *Listu do Hebrajczyków*.

W części drugiej naukowcy wchodzą już bezpośrednio do tekstu *Objawienia* ukazując jego niezwykle różnorodną myśl i jej interpretację. Symbolika języka dzieła, jego korzenie liturgiczne, odniesienie do hymnodii i doksologii. Można dostrzec także wyraźną aluzję pomiędzy hymnem Baranka i Mojżesza wyśpiewanych po pokonaniu Faraona (Wj 15) oraz Szatana (Ap 12).

Część trzecia poświęcona jest tak zwanemu *Wirkungsgeschichte* w pierwszym tysiącleciu odbioru tekstu Ap. Chodzi tutaj dla przykładu o Ambrozjastera, który komentował postać Antychrysta oraz nowe Jeruzalem, Wikotryna czy też Joachima da Fiore. Pochylenie się nad ich rozumieniem *Objawienia* daje czytelnikowi pomost dla poprawniejszego wejścia w Boży zamysł *Apokalipsy*. Dzisiejsze analizy posługują się nawet psychoanalizą, ikonografią czy nawet ujęciem filmowym.

Pomimo takiego zróżnicowania treści i metod dzieło św. Jana ma nutę pozytywną. Ukazuje bowiem człowieka, do którego skierowane jest słowo Boże. Pomimo przeciwności i niepowodzeń św. Jan ukazuje niebo otwarte dla człowieka – dla niezliczonej liczby zbawionych! Odpowiednie odczytanie środowiska (rozdz. I), przesłania

(rozdz. II) i interpretacji (rozdz. III) daje człowiekowi możliwość przyjęcia słowa nadziei, którym przesycona jest Janowa *Apokalipsa*. Wielkie nazwiska znanych biblistów dają wyraźny znak, że książka pod redakcją Eleny Bosetti i Angela Cocacrai zawiera bardzo cenne myśli znawców Pisma Świętego. Autorzy przytaczają teksty oryginalne w języku greckim i hebrajskim, opatrując je naukowymi komentarzami. Język dzieła jest typowo naukowy i wymaga od czytelnika dużej znajomości zarówno teologii apokalipsy jak i precyzji w wyrażaniu pewnych niuansów myślowych.

Książkę można polecić każdemu miłośnikowi *Apokalipsy*, który w jednym miejscu pragnie posiadać podstawowe dane o tym dziele natchnionym przy jednoczesnym jej „kieszonkowym” wydaniu (format B5, 879 stron).

Ks. Bogdan Zbroja